

יוני 2020

כיצד ישראל מיישמת את מדיניות הבידול

תנועת אנשים

הניסיון שנצבר בגישה, לצד פעילות משפטית שוטפת ומחקר, מלמדים שתהליך קבלת ההחלטות של ישראל בנוגע למי רשאי לנוע בין רצועת עזה והגדה המערבית מוכרע על ידי שני עקרונות בסיסיים, שמשקפים בבירוקרטיה הנאכפת על ידי ישראל בשטח:

עקרון ראשון: צמצום מספר הזכאים לתנועה בין הרצועה והגדה

על פי [הנהלים הישראליים](#), רובם המכריע של שני מיליון תושבי הרצועה אינם זכאים אפילו לבקש היתר מעבר, כלומר מנועים מראש מלצאת את הרצועה דרך מעבר ארז. איסור התנועה אינו מנומק בסיבות קונקרטיות הנוגעות לביטחונה של ישראל (שכן אנשים אלה אפילו לא נבדקו על ידה), אלא כעניין של מדיניות גורפת.

דוגמאות ליישום עקרון זה:

- ▶ רוב [רובם של אנשי המקצוע](#) המבקשים לצאת מן הרצועה לצרכי עבודה אינם עומדים בקריטריונים של ישראל. בהיעדר קריטריון עבור יציאה לצרכי עבודה, אינספור בקשות המוגשות על ידי אנשי מקצוע נדחות, ובעקבות זאת רבים אינם פונים לבקש היתר מלכתחילה, מה שתורם לאפקט מצנן כללי. הדברים [נכונים](#), [לדוגמה](#), לגבי [אנשי צוות בארגוני חברה אזרחית](#) הפועלים בשני האזורים.
- ▶ גם למעטים שכן עומדים בקריטריונים שקבעה ישראל ורשאים להגיש בקשה להיתר לבחינת הרשויות, קבלת ההיתר בפועל אינה מובטחת. גישה מסייעת דיר לאנשים שבקשתם נדחתה בטיעון ש"אינם עומדים [בקריטריונים](#)" ליציאה.
- ▶ פלסטינים רשאים להגיש בקשה [להיתר כדי להשתתף בחתונה או בלוויה](#) בחלק השני של השטח הכבוש, בתנאי שמדובר בחתונה או בלוויה של קרוב משפחה מדרגה ראשונה. סבים וסבתות, נכדים ונכדות, בני ובנות דודים ודודות, וחברים קרובים של המשפחה אינם רשאים לנוע לצרכים אלה.
- ▶ גם במקרים המעטים שבהם ניתן היתר לביקור משפחתי, הוא תקף לזמן קצר מאוד, יומיים או שלושה, ומי שנשאר מעבר לתקופה המצוינת בהיתר עלול לשאת ב"תוצאות", כלומר מניעת היתר יציאה בעתיד. הרשויות הישראליות [מודות בפה מלא](#) שהן מונעות יציאה של תושבי עזה כעונש על כך שקרוביהם נותרו בגדה המערבית מעבר לתקופה המצוינת בהיתר שקיבלו, בהם רואה ישראל "שוהים בלתי חוקיים" בגדה המערבית. לדוגמה, ישראל סירבה להתיר לפלסטינים נוצרים מן הרצועה לצאת ולבקר באתרים הקדושים בחגים הנוצריים, מכיוון שקרוביהם האריכו את שהייתם בגדה המערבית מעבר לתוקף ההיתר שניתן להם.
- ▶ הרשויות הישראליות המטפלות בבקשות הומניטריות של פלסטינים לצאת לחלק השני של השטח הכבוש כדי לבקר קרוב משפחה מדרגה ראשונה החולה במחלה קשה [מרשות לעצמן](#) לקבוע אם הקרוב "חולה מספיק" כדי להצדיק את הביקור. לפעמים, הן מגיעות למסקנה כי הקרוב אינו "חולה מספיק".

❖ אינספור בקשות להיתרים אינן מטופלות בזמן או שאינן מטופלות כלל, מה שמצמצם עוד יותר את מספר האנשים המקבלים היתר בפועל. למבקשים אין כל דרך לדעת היכן בקשתם עומדת בכל רגע נתון.

❖ ישראל מטילה באופן שגרתי "מניעות ביטחונית" על מבקשי היתרים, מבלי להסביר דבר, לא כל שכן להציג ראיות, לפונים או לבאי כוחם. האיסור החל על יציאתם של אנשים עליהם הוטלה מניעה ביטחונית אינו תחום בזמן, ומניעות כאלה הוטלו גם על אנשים שקיבלו היתרים בעבר, לרבות כאלה שקיבלו היתרים באורח קבוע. במקרים רבים בהם טיפל גישה, די היה באתגור משפטי כדי שישראל תסיר את המניעה עוד בטרם העניין נידון בבית המשפט, מה שמעיד על אופיין השרירותי של המניעות. כמובן שלרוב הפונים אין גישה לייצוג משפטי, והמניעות המוטלות עליהם נותרות בעינן.

עקרון שני: מניעת מעבר מהגדה לרצועה לצורך מגורים, וכפייה על תושבי הגדה המתגוררים בעזה לוותר על זכותם לשוב לגדה

שליטתה המתמשכת של ישראל במרשם האוכלוסין הפלסטיני מאפשרת לה לקבוע היכן יוכלו פלסטינים לגור, לעבוד או להקים משפחה. החלטתה להקפיא שינויי כתובת מרצועת עזה לגדה המערבית בשנת 2000 משמעותה שתושבי עזה אינם יכולים, בהגדרה, לעבור להתגורר בגדה המערבית וכך ניטלה מאינספור פלסטינים היכולת לשלוט בגורלם, אפילו בתוך השטח הפלסטיני עצמו. ישראל בדרך כלל מאפשרת שינויי כתובת מהגדה לרצועה, אך לא בכיוון ההפוך.

דוגמאות ליישום עקרון זה:

❖ במקרים של משפחות שבהן חלק מבני המשפחה תושבי הגדה וחלקם תושבי עזה, ישראל מאפשרת איחוד משפחות אך ורק ברצועת עזה. תושבי הגדה המערבית המעוניינים לעבור לגור עם בני זוגם ברצועת עזה נדרשים לחתום על הצהרה שמשמעותה ויתור בפועל על זכותם לשוב לגדה המערבית בעתיד. במקרים שבהם תושב הגדה המתגורר ברצועה טרם חתם על הוויתור ומבקש לצאת לביקור בגדה, גם אם מדובר בנסיבות הומניטריות, הוא יידרש לחתום על הוויתור כתנאי ליציאה.

❖ על פי הקריטריונים, תושבי (או תושבות) רצועת עזה רשאים להגיש בקשה להיתר יציאה כדי להשתתף בחתונה של קרוב משפחה מדרגה ראשונה בגדה המערבית, איך אינם זכאים להיתר במקרה שהם אלה שמתחתנים עם תושב (או תושבת) הגדה.

❖ תושבי רצועת עזה זכאים לנסוע לחו"ל דרך ירדן (דרך מעבר ארז ומעבר אלנבי) לצורך לימודים אקדמיים, אך אינם רשאים בשום אופן ללמוד באוניברסיטאות בגדה המערבית. ישראל מאפשרת לתושבי הרצועה לנסוע לחו"ל לצורך "שהייה ארוכת טווח" מכל סיבה שהיא, בתנאי שיחתמו על ויתור על זכותם לבקש לשוב לביתם ברצועה למשך שישה חודשים לפחות. שהייה ארוכת טווח בישראל או בגדה המערבית אינה בגדר אפשרות.

❖ ההגבלות שמטילה ישראל על כניסת תושבי הרצועה לגדה המערבית תקפות גם אם תושבי הרצועה מתכוונים להגיע לגדה המערבית מבלי לעבור בישראל, דרך מעבר רפיח ומשם דרך ירדן ומעבר הגבול גשר אלנבי.

תנועת סחורות

עם הידוק הסגר על עזה ב-2007, ישראל הטילה איסור כמעט מוחלט על הוצאת סחורות מהרצועה וניתקה אותה משווקי העיקריים, ישראל והגדה המערבית. לקראת סוף שנת 2014, החלה ישראל להקל מעט על האיסור הגורף להוציא סחורות מן הרצועה, אך היא מוסיפה להגביל את סוג המוצרים שיוותרו לשווק בגדה המערבית ובישראל ואת כמותם. ישראל שולטת בלעדית על המסחר בין רצועת עזה, הגדה המערבית, ישראל וחו"ל, והיא משתמשת בשליטה זו כדי לכפות את בידודה הכלכלי של הרצועה. גורמים רשמיים בישראל מיסגרו גם את ההגבלות על שיווק מוצרים מעזה בישראל כאמצעי לבידול בין סוחרים מרצועת עזה לסוחרים מהגדה המערבית, להם מותר לשווק בישראל.